لوړ خیالونه او
ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تألیف

د

ارواښاد استاد ګل پاچا الفت

اهداء

پښتو ژبې ته

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر سریزه

((لوړخیالونه او ژور فکرونه)) د اروابناد استاد الفت له خوا راغونډ شوی اثر دی، ده د دې اثر له پاره د نړۍ د هغو پوهانو آثارخوښ کړي چې په یوه وخت هم پیاوړي مفکرین او هم د پیاوړي قلم خاوندان لیکوالان او ادیبان وو. خو استاد دا آثار داسې را پښتوکړي چې د ترجمې نخښه هم نه پکښې ښکاري، او لکه د ده د غوره نثرونو غوندې روان خوږه او له شعري کیفیت نه برخوردار دي. ده دا ګمان هم کړی چې د داسې مفکرینو افکار یې د خپلې ترجمې له پاره غوره کړي چې دی یې هم د فلسفې په ژوربنه پوه دی او هم دی په خپله له همدې لړۍ مفکرینو څخه دی.

همدا راز ده د نوموړو لیکوالو هغه پارچې خوښې کړي چې زموږ د ټولنې له پاره یې نه یوازې دا چې فکر او مطالب نا اشنا نه دي بلکه زموږ د ټولنې د ښې استفادې وړ افکار او مطالب لري.

سازمان مهاجرین مسلمان افغانستان د اروابناد استاد الفت دا غوره اثر د فکر او نثر د یوې ښې نمونې په توګه خپروي.او هیله ده چې افغان ځوانان به یې په مینه ولولي او د فن او فکر زده کړه به ترې وکړي.

په درنښت

سازمان مهاجرین مسلمان افغانستان

فهرست

سر لیك :	مخ:	سرلیك:	مخ:
آزادي	۱	په انګلستان کی	۱۳
اجتماعي عیبونه	۲	غویی	۱۴
ګل ویل	۲	دټاکور نغمې	۱۴
شپږ زره کاله پخوا	۲	شاعر او پرښته	۱۵
حضرت محمد (ص)	۳	غم اوخوشحالي	۱۶
خیال او امید	۴	پارلمان	۱۷
له مرګه نه ویریږم	۵	ژوند	۱۷
د غم خوښي	۵	قوت اوجرئت	۱۷
دژوند لوبه	۵	تاریخ	۱۷
پوهه	۵	لوړه پایه	۱۷
هرچا وځورولم	۶	بدبختي	۱۸
زما تراني	۶	عقل	۱۸
د هوسونومرګ	۶	ترقي او تکامل	۱۸
د شاعر حال	۶	دژوند ضروري شرط	۱۸
شاعرته	۷	علم او اخلاق	۱۹
ادب او محبت	۷	فکراو احساسات	۱۹
دحقیقت اظهار	۷	تمسخراو ترحم	۱۹
پیغمبر	۸	دخلکو انتظار	۲۰
د نیکانو ارمان	۸	خطرناک	۲۰
قبراوګل	۸	د ژوندانه مخ اوښت	۲۰
افتخار	۹	لیونتوب اوحماقت	۲۱
څه غواړم؟	۹	په ځان باور	۲۱
دبډای فقر	۱۰	تعصب	۲۱
هیرول	۱۱	ځان ویږنه	۲۱
له هرچانه لري	۱۱	شخصیت	۲۲
د شاعر خوشبختي	۱۱	بقاء	۲۲
تسلي	۱۱	کب	۲۲
هابیل اوقابیل	۱۲	هغه چي دنیاته رانغله	۲۲
سخاوت	۱۲	څنګه به یو؟	۲۳
بی اسري	۱۲	ستاسو فکر	۲۳
خلک اوشاعر	۱۳	که طبابت ترقي وکړي	۲۳
انسان	۱۳	څه غواړئ؟	۲۳

فهرست

سرليك:	مخ:
پوه اوناپوه	۲۴
ليونی	۲۴
مرګ	۲۴
روح	۲۴
افلاطون	۲۴
زمورپوهه	۲۵
بدي خبري	۲۵
انساني سلوک	۲۵
انساني کمال	۲۵
د فکرروزنه	۲۶
ښکليتوب	۲۶
ښايست	۲۶
سياست مدار	۲۶
غولول	۲۶
فکرپه شعر کښي	۲۶
بدبختي اوشعر	۲۶
عشق او سعادت	۲۷
پوهه او عشق	۲۷
ښووڼځی	۲۷
دفکر پانګه	۲۷
معرفت	۲۷
علم او علما	۲۷
ځان ښودل	۲۷
دښه کار علت	۲۸
تاج اوقلم	۲۸
مطبوعات او تاريخ	۲۸
حکومت او روزنامه	۲۸
دځان سعادت	۲۸
ځان مسعود ګڼل	۲۸
اجبار او اختيار	۲۹
عقل اوزره	۲۹

سر ليك:	مخ:
کينه او مينه	۲۹
احتمالي مصيبت	۲۹
لياقت لرل	۲۹
شهامت	۲۹
لوی خلک	۲۹
اجتماع	۳۰
د جنګ اساس	۳۰
نجيبه غريزه	۳۰
شهرت اوشرافت	۳۰
هديه قبلول	۳۰
هيرول	۳۰
ځان غوښتنه	۳۰
مکررات	۳۱
نيکي	۳۱
دطبيعت قوانين	۳۱
انساني تکليف	۳۲
ژوند	۳۲
هيرول	۳۳
حکمت اوسعادت	۳۳
انشا	۳۳
مطالعه اوتفکر	۳۴
خوی او خصلت	۳۴
دوستانه مناسبت	۳۴
بدي اوضرر	۳۵
لويه اشتباه	۳۵
افتخار	۳۵
غضب او شهوت	۳۵
دوستي	۳۶
ښکلا	۳۷
وحشي اومدني انسان	۳۷

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وربځې پورته په هوا کښې دي، څاڅکاني ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وربځو کښې شته په ژورو څاڅکانو کښې هم شته.په دغو اوبو باندې هم هماغه تنده ماتيږي.
د لوړ خيال او د ژور فکر نتيجه يوه ده.
ته! يا خپل نظر ډير لوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډير سر ښکته کړه!
د شاعر او فيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجروکښې اچوئ؟

څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وا ل له ګوښه ځایونو، له چینو اولښتیو، دسپیدو له رڼا او د ونو له څانګو څخه بیلوئ او د ژوند پانګه ترینه اخلئ.

انسانه ! ته په رښتیا دا ګومان لرې چې لوی خدای دغه ښایسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته یې وشکوې؟

آیا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟

آخر دغو بیګناهو څه کړي دي چې ټول عمربه ستاپه زندان کښې تیروي.

دا څه معلومه ده چې د دغو بیګناه بندیانو سرنوشت زموږله سرنوشت سره نه دی تړلی.

دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغیو آه به دظالمانو حاکمانو په څیر په موږ را ونه ګرځي اوموږ به ونه ځوروي.

آه - هیڅوک نه پوهیږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتیجه ولاړیږي؟

زموږ له هغو جنایتونو چې په خندا او خوشحالۍ انجام مومي د اسرارو په چارراهۍ کښې څه پیداکیږي.

کله چې دشنه اسمان سپک وزره مرغا ن چې ددې لویې فضا الوتلو ته پیدا دي په پنجروکښې اېساورئ، هغه وخت چې دآسمان دنیلي دریاب ښایسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې یوه ورځ به ددوی په وینو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسیږي.

ایا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چیرته چې یو بندي دظلم اوستم له لاسه فریاد کوي خدای ورته په رحم او مهربانۍ ګوري؟

دخدای لپاره د شنو فصلونو اوکښتو نوکونجي دغو بندیانو ته وسپارئ.

بلبلان ازاد کړئ مرغۍ خوشې کړئ.

دغه ښکلې پنجرې چې دزینت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړیږي په ډیر دقت وګورئ.

دجهان هغه تله چې تاسې یې نه وینئ دوه پلې لري.

همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جیلو نو تور اهنین سیخونه ترینه جوړیږي.

د اسمانونو، د چمنونو، دسیندونو بې ازاره لارویو ته زیان مه رسوئ او ازادۍ ته یې په احترام وګورئ.

ددغو بیوزلو اوبې ګناهو ازادي مه ایساروئ چې د تقدیر اوسرنو شت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړی.

هغه چې د ظالمانو له ظلمه فریاد کوي پخپله هم ظلم اوتیری کوي.

انسانه! ته په رښتیا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟

که دغسې وي نو بیا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتې.

ظالمه! ولې فریاد کوې چې په ماباندې ظلم او تیری کوي.

لږ څه خودغه بیوزلی بندي وګوره چې سیوری یې په تاباندې پریوتی دی.

دغه قفس ته خو لږ غوندې ځیرشه چې ستاپه کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهیږې چې ددې پنجرې دسیخونو ترشا چې اوس په کښې یو بې ګناه مرغه نغمه سرایي کوي دیوه زندان اساس اوبنیاد ایښودل کیږي.

(هوګو)

اجتماعي عيبونه

هغه څوك چې له ټولو اجتماعي عيبونو يعنې له خو دپرستۍ، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره په دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هيڅکله ژوند و نه کړی شي.

(ګوستا ولوبون)

ګل وېل

ګل بوراته ويل:

زه او ته تقدير يوله بله بېل کړي يو، زه دلته پاته کيږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلی شې، سره له دې ماوتا يوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره يوبل ته ورته يو چې کله کله دواړو ته ګل وېل کيږي افسوس دی چې ته له نسيم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني يم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتيا نشم کولی.

ته هميشه په ګلونو کښې پرواز کوې زه يوازې د خپل سيوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزيدو سره زما شاو خا ګرځي.

ته ځې اوبيا راځې بيابيرته ځې اود بل ځای قصد کوې مګر ماوينې چې هرسحر پخپل ځای ټينګ ولاړيم او اوښکې تويوم.

بوراګله! ددې لپاره چې زما اوستا يارانه ټينګه پاته شي ياته ماغوندې خپلې نېلې په زمکه کښې خښې کړه ياماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندې والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کيږي چې سړي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق دګلونو او دښايسته مرغيو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مګر دغه دمينې پيغامونه د خلقو له زړونو څخه دليو نتوب اثرنه وړي.

له ډير ه وخته دځمکې د خلکو زوروره مينه له وژلو او وينو تويولو سره پيداشويده.

ډيره موده کيږي چې دملتونو خوړه او جذابه موسيقي دجنګ او جګړې ساز او سرود دی.

ډير وخت دی چې افتخار د ويرو ونکې خپسکې بڼه پيداکړي ده چې په ديو هيکله ارابه په لاره تيريږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندی چيتوي.

اوس زموږ سعادت اونيکبختي له ډيرې مشکل پسندۍ نه کار اخلي اوهغه وخت يې وچولی غوړيدلی وی چې خلک ووايي ((څوځانونه وژنو)) اوس بايد دسعادت ګټلو لپاره د جنګ نغاره وډ نګيږي.

هر چيرته د پولادو برق په چليدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبولوګي اولوخړې پورته کيږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنګ ميدان ته روان دي د خپلو تورو شپو دروڼو لو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داټو ل کارونه يوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لاپه موږ باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځنا وراو مرغان لاد جنګ په ميدان کښې زموږ په وينو او هډوکوپسې ګرځې اودغه اقايان بيو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زمور په ننني دنیاکښې هیڅ ملت نه غواړي چې یو بل ملت خپل ګاونډ ووینې.
هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتیجه ده هره ورځ د قهر اوکینې احساس زموږ په روح کښې تقویه کوي
او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....
ښایي چې له یوه سیوری لاندې ارام کښیناستل دیوې چینې خوړې او به څښل، له یوې ګڼې او ګورې ونې لاندې له خپلو
رؤیاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زیات خوند د خپلو ورونو په وژله کښې مومي.
هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پیغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرایي کوي دغه جګړه مار انسان
دوژلو او وینو تویولو په فکر کښې وي. او له کینې نه کاراخلی.
(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې دعمر وروستی سلګی ده او د ژوند رڼا لکه د مازیګر زیړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کیږي.
دی به تل په فکر کښې ډوب و او په هیچا به یې پړه نه اچوله.
چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې ویل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانی ځواب وایه.
په ږیره کښې یې شل ویښتان سپین نه لیدل کیده او زهیر تیایې ورځ په ورځ زیاتیده.
کله به چې اوښانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځیدې چې ده به دخپل تره او ښان څرو ل.
هروخت به د خدای په درګاه کښې په زار او نیاز مشغول و.
خوراک یې بیخې لږ و او ډیر ځله به یې په نس پورې تیږې تړلې.
پخپل لاس به یې خپلې میږې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښیتناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.
د ځوانی قوت یې نه وپاته، ډیرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډیرو او ږدو ورځوکښې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د
درې شپینو کالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله.
هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې ناز ل شوي و، ټو ل یې ولوست. داسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې
وویل:
دازما دژوند وروستی ورځ ده ته په دې پوه شه چې بې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کښې جهاد وکړه.
دی ډیر آرام معلومیده مګر نظریی د هغه لوړ پرواز عقاب غوندې و چې د لوړې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.
په دغه ورځ هم د ی د هر وخت په شا ن دلمانځه لپاره مسجد ته راغی اوپه حضرت علي یې تکیه کړې وه، مومنان او مسلمانان
ورپسې راروا ن وو او په مخکې یې مقدس بیرغ رپیده.
چې مسجد ته ورسیده رنګ یې الوتی و او خلکوته یې وویل:
ای خلکو! که چیرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له یو ړانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.
چا ورته وویل د خدای(ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو یې باور راغی او په ایمان مشرف شو.
کله چې ته دنیا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړیدل.
مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و یې ویل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب کې
مجلس لري.
غوږکیږدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم یوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅیږي او پخوا له دینه چې زه له جهانه لاړ
شم ما ته دی بیرته راوګرځوي او هماغه څه دې را ته و وایي.
که مې څوك وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې یې هغه لړګی حاضرینو
ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته یوه بوډی ناسته وه او وړی یې وریشلې هغې چیغه کړه چې ای د خدای رسوله
خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بیا و ویل: ای خلکو! په خدای ایمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظیم سرونه ټیټوئ، د میلمنو پالنه کوئ پرهیز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کښې شو بیا یې ورو ورو ګامونه واخستل او و یې ویل: ژوندو خلکو! زه بیا تاسو ټولو ته وایم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پیاله نوش کړم زما ګناه چې ما کړی وي را په یاد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر یوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلئ.

خلك له ده نه غلي او نیولي په څنګ تیریدل، ده د ابوالفداء له څاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس یې و مینځل، یوه سړي ترینه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او ویې ویل: ((د حساب فیصله دلته ښه ده نه په قبر کښې)) خلکو په ډیره مینه په هغسې نظر لکه چې کوتره یې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډیره موده د دوئ د ډاډ او امید مرکز ؤ.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډیر خلك د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه یې په ویښه تیره کړه سحر چې سپیدې و چاودې ده و ویل: ابوبکره! زه نور د پاڅیدلو توان نه لرم پاڅیږه ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عایشه(رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آیتونو په اوریدلو مشغول ؤ چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به یې په ورو ورو شروع شوی آیت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه ټینګولی.

نژدې ماښام ؤ چې عزرائیل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و ویل: پریږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې یو عجیب ځلیدونکی برق لیده.

عزرائیل (ع) ده ته وویل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی یې.

ده و ویل: زه د حق دعوت ته لبیك وایم له دغه وینا سره دی وریږدیده او د یوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بیرته پاته شوې او حق ته یې ځان وسپاره.

((هو ګو))

خیال او امید

د آسمان په لوړو کښې کومه یوه ډیره ښه ده؟ زه هر څوك خپلې عقیدې ته پریږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډیر ځای ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خیا ل ورته وایي.... دې ښکې جنۍ ډیر ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړیدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړیده چې هر څه یې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښایسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ایښی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښیي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیره یې ځان مړوي.

یو وخت له خورو ورو څڼو سره خپله سپینه ښه زوروري سیلۍ ته سپاري او په دغه حین کښې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره ګړۍ د خلکو په نظر کښې بیله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښیګڼه باید هیڅکله هیره نکړو چې مور یې د دغې وفا دارې جاودانې پیغلې په ملګرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت یې دد ې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلی بخشش باید ډیر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډیره وستایو.

د زړه په کورکښې دکور د میرمنې ځای باید دیته پریږدو او ډیر پام وکړو چې هغه بد ګذرانه او بدخو یه خواښې یعنې عقل ددې ښکلې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه یوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه دد ې له خورسره هم زه ډیره ټینګه علاقه لرم.

خورېې له دینه لږ څه لویه او جدي شانته ده چې ((امید)) ورته وایي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډیرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما دژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي. (ګوته)

له مرګه نه ویریږم

له مرګه نه ویریږم، که څوک راته ووایي چې نن شپه مرې زه به ووایم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته و وایي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تریخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان بې له ملندو په نور څه نه پوهیږي

زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنګ سره اورته ځان غورځوي.

دعشق په شپوکښې چې دژوند نیا لګې کر ل کیږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي دسپینې سپوږمۍ په لیدلو ستاپه روح کښې یو مرموز هیجان پیداکیږي، ته بیا خپل ځان دتورتم په زندان کښې بندې نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ دیوه مقام ارزو درسره وي.

ته بیا داوږدې لارې او دګران سفرله غمه خلاصیږي او خپله اروا په بیره د نور اوصفا چینې ته استوې چې دشوق په لمبه لکه پتنګ ځان ستې کړې.

ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شې)) په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسیږې.

(ګوته)

دژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، اوپه غم اوښادۍ کښې ملګري وو.

په وارو وارو مو دښځې او میړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي.

ډیرځله مو یو له بل سره وخندل، ددوو مینو غوندې مو یو د بل په مخ دمینې لاسونه راښکل، شو خي مووکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.

په اخرکښې مو د ورو په شان په ځنګلونو او کښتونوکښې د الاداد اوپټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاینه)

پوهه

دپوهې قوت ته وزرونه مه پیداکوئ، بلکه څه سرپ ورپورې وتړئ.

(بیکن)

هرچا وځورولم

ځينو پخپل عشق وځورولم، ځينو په کينه زما زړه ازار کړ.
چا د عشق په زهرو زما ډوډی ولړله.
چا زما د شرابو په پياله کښې دکينې زهر توی کړه.
مګرله هرچانه هغه چا ډيروځورولم چې نه يې راسره کينه پيداشوه او نه مينه.

(هاينه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي.
ولې به نه وي لړلي آيا تا زما دزندګۍ په جام کښې زهر توی نه کړه؟
زما ترانې ټولې په زهرو لړې دي، ولې نه وي لړلې ايا زه پخپل زړه کښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آيا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کښې ځای نه لرې ای زما دلداره!

(هاينه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوندی يم.
ما خپل زړه له خوږو او خوندورو رؤياؤ څخه وشکاوه او مړنشوم.
اوس ما ته بې له رنځ تيرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.
زماغلی اوچوپ زړه د هميشه لپاره داميدو له ټودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه يوازې له نا اميدۍ او افسرده ګۍ سره مخامخ يم او د نجات وروستۍ ګړی ته ګورم.
زه هغه وچه پاڼه يم چې منی اوخزان يې ليدلی مګر دا لا په لغړ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه يې ريږدوي.

(پوشکين)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.
دی هم د نورو غوندې په خوږو او او بو پسې هڅه کوي او د وګړو په شان په ډيرو وړوکارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سريدنه غلې وي او هيڅ غږ ترينه نه خيژي.
زړه يې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتذلو خوښيوسره يې تعلق وي.
لنډه داچې د جهان بې هنره خلکو غوندې عادي ژوند لري.
کله چې نا څا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کښې څه واچوی روح يې لکه ګربته چې له درانه خوبه پا څيږي ريږدي او له دغه احمقانه وخت تيرولو څخه خوابدی کيږی.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تښتي او خپل سر د خلکو نا ځیزه بوتانو ته نه ټیټوي، بلکه په ډیر وقار او ټینګار له دغه عالمه کناره کیږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلوپه شاعرانه زمزمو پسې روانیږي

" پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولیږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلې کیږي.

داحمقانو او بیشعوره خلکو خندا او وینا ته غوږ مه ږده!

تل غلی جدي او ټینګ اوسه!

ته پادشاه یې باید د شاهانو غوندې په انزواکې ژوند وکړې.

ته خپله لاره مه پریږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبیعت یې درښیي.

ته د خپلو هغو اندیښنو او خیالاتو محصول چې په تا باندې ډیرقدر لري خلکو ته وړیا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!

اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات یې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.

ته پخپله د خپل ځان قاضي یې ځکه چې هیڅوك ستا په باب کښې تا غوندې سختګیرنه دی.

ای مشکل پسند هنر منده! آیاته پخپل کارپخپله خوښ یې؟ ایا ستازړه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بیا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووایي.

پریږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لاړې توکړی چې په محراب کښې یې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پریږده چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پایې ولړزوي.

(پوشکین)

ادب او محبت

پام یې نه و، ددې په ځای چې په ډیر ادب راته تاسو ووایي په ډیره مینه یې راته وویل:

((ته)) په دغه وخت کښې د خوشحالۍ او خوشبختۍ خیا ل زما مضطرب ا وپریشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې یې ترې واخستله.

زه او س د هغې په مخکې ولاړیم او یوه شیبه ترینه سترګې نشم اړولی.

په خوله وایم ای ښکلې پیغلې (تاسو) څومره په ادب یاست مګرپه زړه کښې وایم: ته پرما باندې څومره ګرانه یې.

" پوشکین"

دحقیقت اظهار

که زه د حقیقت په اظهار کښې زیان ووینم پروا نشته خو چې حقیقت زما د چوپوالی په وجه زیان ونه وینی.

" مترلینګ"

پيغمبر

دمعنى تنده او تلوسه راسره وه.
په چوپه اوغلى بيديا کښې لالهانده ګرځيدم.
هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې يې چې له خوب اوخياله سپکې وې زماسترګوته رانزدې کړې.
ما د وار خطا ګربتې غوندې خپلې سترګې پرانيستي.
د هغې لاس زما دغوږونو له څنګه تيرشو زماپه غوږونو کښې ناڅاپه يو مرموز اواز پيداشو.
همدغه وخت ما داسمان د زړه د ټپيدو اواز واوريده.
د درياب له موجونولاندې مې د بحري حيواناتو تګ راتګ وليده.
دکورو په بوټوکښې مې د تاک څانګې اوپانې ليدې چې وده کوي او لوييږي.
پرښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه يې رانه پريکړه چې کاريې نيش وهل و.
بيايې پخپلو لاسونو چې په وينولړلي وو يوه بله ژبه زما په خوله کښې کښيښوده.
زما په ځيګر يې تيره توره ومنډله زما رپيدونکى زړه يې راو ايست.
او د اور سوځو ونکې لمبه يې زما په سينه کښې ننويستله.
زه ديوه مړي په شان غلى او بې حرکته دبيابان په شګوکښې پريوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدايي غږ ترغوږه شو چې ماته يې ويل:پا څيږهِ ! سترګې وغړوه، د خداى فرمان ته غوږ ونيسه او د اجرا لپاره يې سمدلاسه روان شه له بيابانو نو او دريابونو نه تيرشه پخپلو اورپښتو خبرو د ايمان اور د خلکو په زړوکښې بل کړه!

" پوشکين"

د نيکانو ارمان

د نيکانو لوى ارمان دادى چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوى کارپټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.

" پوشکين"

قبراو ګل

قبرسره ګل ته ويل:
اى د عا شقانو ګله! هغه د اوښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغږ او سحرله سترګوستا په ښکلې ښه راتوئيږي ته پرې څه کوې؟
ګل وويل:
او ل راته ووايه ! هغه چې ته يې هروخت خپلې ګيډې ته ننباسې څه ورسره کوې؟
قبروويل:ګله ! زه له هرې اروا نه چې ماته يې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته يې ليږم.
ګل وويل: قبره! زه دغه اوښکې ورو ورو د عطرو اوعسلو په صورت تبديلوم او خلکو ته يې ورکوم!

" هوګو"

افتخار

دا طلايی سکه چې د دنيا په بازار کښې د افتخار په نامه چلند لري هيڅ ګڼمه.
هو! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي دټيټ فطر ت خاوند دی.
هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوا ل دی پريږدئ چې دې بې ارزښه سکې ته لاس وغځوي.
داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
که ته غواړې چې دغه خلق وپيږې نوراشه دوی ټو ل ځانونه خرڅوي.
ته بايد دو ئ ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانۍ وشرنګوې.
که داسې ونه کړې نو د دوئ په تقوی اعتراف کوې.
اياته نه پوهيږې چې دوئ ټول دتقوی خاوندان دي.
افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهاپه افتخار تا ديه کوي.
دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو درولې ده.
ماپريږدئ چې د جهان دپرهيز ګارانو په مقابل کښې بدمعامله او سم.
پريږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هيڅ ښکاره شم.
زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زړه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
زه دغه طلايی سکه چې د جهان په بازار کښې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هيڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
زه او س دافتخار او تقوی غوندې وږو ځيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
زه دغه وخت له ډيرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډيرې لويې خبرې وکړم.
ای زما پوهې اوهوښياری! راشه هغه څه ووايه چې د نوروپه فکرکښې نه راځي.
"نيچه"

څه غواړم؟

د ډيرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګرله ځانه لاخبرنه يم.
زما سترګې ماته دومره نزدې دي چې مانشي ليدای.
زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله ځيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
اوس زما ډيرنژدې دوستان هم له مانه ډير لرې دي.
زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کښې وليدی شم چې په ماکې شته.
اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟
" نيچی"

دبډای فقر

لس کاله کیږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې ونه وریده.
یوه سړه وږمه په ماونه لګیده د مینې او محبت پرخه زما دزړه په کښت پرینوته ځکه چې په دغه ځمکه هیڅکله باران نه وریږي.
زما پو هې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کښې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هیله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې وږمه، زه خوشحالوونکې پرخه، ژوند پالوونکې او ریاشې.
پخوا تردې ماوریځو ته ویل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.
ماویل: ای تورو وریځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډیره پریوزي او مخه مې ښه رڼا وي.
اوس د هغو وریځوپه لاره کښې دامونه ږدم چې ګوندې یوه شیبه زما په سرباندې سیوری شي او زما خبرواخلي.
پخواله دینه په تریخ حقیقت پسې ګرځیدم اوس دتصادف څښو ته لاس غځوم اوغواړم چې میلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي لیک له ځانه ونه شړم.
نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنګل ویلي کوي خپل ملایمت څرګند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاږي مګر دغره له لوړې څوکې رابنکته شویدی.
له هغو کنګلونه چې تل ترتله ساړه او ترلې پاته کیږي یو قدم راټیټ شویدی ستومانه دی مګرخوشحاله معلومیږي.
غلی شه! چې حقیقت لکه ټینګه وریځ زما په سرتیږیږي دوریځې له زړه نه یوغیر مریي برق ځلیدونکی دی.
حقیقت ورو ورو له ډیرو لویو پته پایو او پلو څخه زماپه لورې رابنکته کیږي.
راشه! راشه! ګرانه حقیقته.
چوپ شه! دا زما حقیقت دی چې په ځیرځیر او خواږه اضطراب راته ګوري او کتل یې لکه دستورو کتل جذاب اوشیطنت امیز معلومیږي ته به وایي چې زما د نیکمرغۍ راز یې پخپل حدس موندلی دی او پوه شویدی چې نن ولې دغره له لوړې څوکې رابنکته شوی یم ولې ملایم او ارام یم؟ ته به وایې چې له لیدو اوکتو یې یو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړې ده.
غلی شه! چې زما حقیقت څه وایي:
افسوس دی ستا په حا ل ای زرتشته! ستا حا ل دهغه چاغوندې دی چې سو چه زریې خوړلي وي، اخر به ستا ګیډه څیرې کړي او دغه زربه ترینه وباسي.
زرتشته! ته له اندازې نه زیات بډای، له حده زیات د خلکو سترګې بریښوې او په زړونو کښې ځانته حسد پیداکوي.
زه د ستا د ځلیدونکې رڼاپه مخکی دریدای نشم او سیوري ته پناه وړم اوریږدم.
بډایه! څه ولاړشه! څه روانیږه ای زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډیره زیاته ده نورو ته په لېولپو څه ورکړې.
ته په دې نه پو هیږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتیا زیات دی پخپله ته یې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تیرشه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!
ته وایې لس کاله کیږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وریدلی، یوه سړه وږمه راباندې نه ده لګیدلې، د مینې شبنم زماپه زړه نه دی پریوتی.
ته دا اسره لرې چې په مینه درته وګوري اوتابنه وګڼي.
ایاته نه پوهیږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.
اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوټو ټولوونکو ستاینه کوې.
زه تاپیژنم چې ډیر فقیربډای یې.
ستا ډیر شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډیره ورکړه ستومانه کوې. خپلې ارامتیا ته نه ګورې، له خپل ځان سره علاقه نه ښیي.
ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کښې دی لکه چې په یوانبارکښې له اندازې او ګنجایش نه زیات غنم واچو ل شي یاپه یو زړه کښې له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!

ای بې پوهې هوښیاره! که غواړې چې په نورو ګران شې باید ډېر فقیرشې.
دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وږی وي.
ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تیرشه!
زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!
" نیچه"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.
څوک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

له هرچانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړونه کرکه لرم.
د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
هغه چې له ځانه نه ویریږي بل هم نه ویروي.
په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورویروي.
زه به څنګه دغه کارته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غونډې یوه شیبه ځان هیرکړم چیرته یوازې کښینم.
له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.
خپل ځان له ډیر لرې ځایه دلته راوبولم.
له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.
"نیچې"

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوښتی دی، دخزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مګرشاعر د تیرو په یاد خپل غم سپکوي.
دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هیڅ خارجي وجودنه لري.
دی په رښتیا ډیر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیا ل په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
" ایشندرف"

تسلي

دژوند پاڼه زیړه ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!
مګر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګۍ زرغون شي چې هرکا ل به نوي ګلونه نیسي او هرپسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.
" روکرت"

هابیل او قابیل

دقابیل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل موړ او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مینه خاندي.

مګرته ای د هابیل نسله! ټول عمرپه خوارۍ او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړشه!

دقابیل اولاده! ډېر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډېرښه نظرکتلی دی اوته یې خوښ کړی یې.

د هابیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل ترتله ژوند کوه!

دقابیل زوزاده! خانده اوخوشحالیږه ځکه چې ستا کښت ډېرښه راغلی اوستا رمې کا ل په کا ل زیاتیږي.

مګرته ای دهابیل زوزاده ! همدغه شان په لوږه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.

دقابیل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نږدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مګر تاسې ای دهابیل بچیانو لکه ګیدړان په سمڅو او غارونو کښې له سړونه ورېږدئ او ورپیږئ.

دقابیل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنګه چې ستاسو سره اوسپین زیاتیږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هرکا ل نوي اولادونه راوړئ.

مګر تاسو ای د هابیل نمسیانو خپله اشتها وسیځئ او له خپلې کمبلې نه هیڅکله پښې مه باسئ!

دقابیل ټبره! ته د ځنګلوونو د حشراتو غوندې تل خوره او غتیږه!

مګرته د هابیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو اوکو څوکښې سر ګردانه ګرځه!

اه دقابیل نسله ! که ته مړ هم شې ستاپه غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي اوکښت به یې ډېرښه راشي مګرته ای د هابیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هیڅ لاس ته نه درځي.

مګر ګوره! ای دقابیل نسله! سره له دغو ټو لوشیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکۍ دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).

ته! ای دهابیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخیژه ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیداکړې.

" بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.

"لاربروير"

بې اسرې

یتیم هلک وم، ددنیا له شتو نه مې دوه زړې سترګې درلودې چې دزړه آرامتیاپکې لیدل کیده.

زه په ډېر امید د لویو ښارونو خلکوته ورغلم مګردوئ ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زرنګ ښکاره نشوم.

شل کلن وم چې یوپېټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو نا څاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مګرپه دوئ کښې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پاد شاه نه درلود مګر بیا هم د جنګ میدان ته ورغلم چې مړشم خو مرګ قبول نه کړم.

زه اوس نه پوهیږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یم او که وخت رانه تیرشوی دی.

"ورلن "

خلك اوشاعر

یوه ورځ هغه لوی اوپراخه میدان هغه لوړ او اوچت غره ته وویل:
ستا په وچولي کښې دژوند نخښه هیڅ نشته، ستا پرمخ باندې همیشه دسیلیو او بادونو څپیړې لګیږي.
په همدغه وخت کښې د اولس خلکو شاعرته وویل: ستا سر وکارتل له خیا ل او اندیښنو سره دی اوستا وجود هیڅ نه دی په کار.
سنګین غره په ځواب کښې و ویل:
زه یم چې ستاله سینې نه هراز بوټې راکاږم. دغرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وریځو مخه نیسم. پخپلو ګوتو د واورو بخرې جوړوم اوذ خیزه کوم یې زماله سینې څخه داوبو لښتي روانیږي اوتاته دژوند پیغام دروړي.
شاعر هم خلکوته وویل: پریږدئ چې زه سر په زنګانه کښیږدم او فکروکړم ایا تاسو نه وینئ چې زما د زړه له چینې نه ډیرې خوږې او به راخوټیږي چې دبشر تنده ماتوي.
"ګویته"

انسان

همیشه ویریدل، . په هروخت کښې هیله او اسره لر ل، هرکله دپخوانیو خاطراتو یادونه، دایمي شکایتونه، مسلسله ناراضي، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقیقت پسې هیڅکله نه ګرځیدل، خپل ځان له خپل اصلي قیمت نه کله زیات او کله کم ګڼل، یوازې په غم او محنت کښې ځان پیژندنه، او د ګورپه غاړه دژوندپه ماهیت پوهیدل.
دا دی د انسان حقیقت یا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوندکښې یو حقیقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هیڅکله نه یم ګرځیدلی.
هیڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سرنه دی ټیټ کړی. زه عشق همیشه له ځانه لرې کړی او بیل کړی یم او د ښه نامه تنده یې په ماکې پیداکړیده مګر عشق او افتخار یوه هم تراوسه پورې بې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.
" الفیري"

په انګلستان کې

دغم داستان بیانو ل او داسې څوک لر ل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کښې ووینې دغمجن زړه لپاره ډیره ښه تسلي ده.
یوه وخت دغه تسلي زماپه برخه رسیدلې وه مګر کله چې ما دانګلستان په خاوره کښې قدم کیښووده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک ولیدل چې ډیرو ټینګو او تورو و ریځو د دوئ له نظره شین اسمان پټ کړیدی نوزه له دغې تسلی نه محروم شوم دلته هیڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.
اوه! دا ساړه خلک دایخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پیژني او بې له پیسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قایل.
کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسیږي ښایي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پو هیږي.
" الفیری "

غوبې

ای دفصلونو او کښتونو پالونکیه!
ای وفادار خدمتکاره! ته د ډیرلوی او ارام قوت ښکارندوی یې.
زه له تاسره ډیره مینه لرم ته په ماباندې ډیرګران یې.
له تاسره دصلح غوښتلو اوعزة النفس روح موجوده ده.
ته لکه یوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته ګورې اوددې لپاره چې دفداکارۍ وظیفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرټیټوې.
ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تیروې. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراګرځوې اوپه صبر او تحمل ورته غلی او ارام ګورې.
ته پوهیږې چې د جهان ودانول ستا وظیفه ده.
ته دانسان دتیرې په مقابل کښې څه نه وایې اوشکایت ستا عادت نه دی.
ته سرکشي او نافرماني نه کوې مګر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډول اسمان ته خیژي.
زه ستا د درد خفیفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکارۍ دسرود په شان په دغه فضا کښې خپریږي.
ستا حقیقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
زه تا په همدغه هنداره کښې وینم ای و فادار خدمتکاره!

"کاردوچي"

دټاګور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډیرې ښایسته شاهانه جامې اغوستې دي او د جواهرو قیمتي امیل یې په غاړه دی ډیرښکلی ښکاري مګره نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړې ده.
دی چې هرقدم اخلي دا ښایسته جامې یې په پښوکښې نښلي.
له ده سره تل دغه ډارملګری دی چې کالي یې په خاورو نشي څکه له نورونه لیرې لیرې ګرځي اوېوازې معلومیږي.
دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډیره ډډه کوي.
دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قیداو تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډیرڅه یې محروموي.
همدغه شی دی نه پریږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چیرته چې زړونه له ډار او ویرې څخه په امن کښې دي او سرونه هرځای ته هسکیدلی شي.
چیرته چې علم اوفکر ازاد دی.
چیرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کیږي.
چیرته چې کلمات د حقیقت او راستۍ له کومې څخه راوزي
چیرته چې بې نتیجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسیږي.

هلته چې دکار اوعمل لاسونه نه دي تړلي.
هلته چې داستدلال دچينې رڼې اوبه دعنعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.
هلته چې ذ هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.
لويه خدايه! ته ماپه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به روايښ کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
د افلاس نيلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ اومصيبتونه په آسانۍ وزغملی شم.
توفيق راکړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډير بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټيټ نه کړم.
زه دا توان غواړم چې ددنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مره ارزو راته پريږده چې هر لورته تاپرې وليدای شم.
په هر څه کښې تاووينم او بيله تانه بل چاته خپله مينه وړاندې نه کړم.
هو! زه همدغو مره ارزو غواړم چې يوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايکې يوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نيمګړي ژوند کښې زماسرو کارله تاسره وي.
دا زولانه دمينې او محبت زو لانه ده.
هغه چې له ماسره مينه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوګرځوی.
ايا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
ته پو هيږې چې ستا مينه له ماسره ډير ه زياته ده مګر بيا دې هم زه ازاد پرې اينبی يم.
زما دوستان ما ځکه يوازې نه پريږدي چې زه دوئ هيرنه کړم.
ډيرې ورځې وشوې مګر مايو ځل هم ته پخپلو سترګو و نه ليدې.
که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکړه او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مګر بياهم ستا مينې ته انتظار لري.

شاعر او پربنته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترګو يوه اوښکه او زما د شونډو يوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دريغوم.
دا ددې لپاره چې که ته بيرته اسمان ته وخيژې چې زما دعشق ياد ګار درسره وي مګرله مانه دا اميدمه کوه چې زه د هيلې او اسرې لپاره يا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ اوغم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
پرښته: شاعره! دا څه وايې؟ زه خو دخزان سيلۍ نه يم چې اوښکې خپله غذاو ګنم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
هغه بوسه چې ته يې ستايې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې يم او غواړم چې ستا دو جود له کښت نه بيحاصله ګياه لرې کړم چې هغه دسستۍ او تنبلۍ بوټی دی او د زړه غم نه دی.
ستاغم يوازې په خدای پورې تعلق لري.
که ستا غم هرڅومره زيات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پريږده. پټې او ملهم پرې هيڅکله مه ږده. ځکه چې دبشر دلو يوالي لپاره لوی لوی غمونه په کاردي اوبل هيڅ شی يې دغومره نشي لويولی.

شاعره! ته دا ګومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا امیدي په کښې وي.

دزړو شاعرانو جاویدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته یې له اوښکو او اهونو ډخه اوبدلې ده.

ماهیخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تیاره کښې خپل ځنګله او ځالې ته راشي او خپل بچي وږي ووینې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې یې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په یوه لویه تیره کښني اواسمان ته په ډیر حسرت ګوري.

دی پوهیږي چې بیهوده یې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سرباندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هیڅ یې نه دي موندلي.

سره له دې بیاهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته یې اخرینه طعمه کړي.

دامرغه غلی او ارام په ګټه پریوزي او خپل څیرې ځیګر خپلو وږو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې یې له څنګه وینې بهیږي او دی دمینې په میومست په ځمکه پریوزي.

په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې سترې شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخرین رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کښې چې دشپې وروستۍ شومه وي دوداع یو داسې مرګانی فریاد له زړه راو باسي چې دریایي مرغان له ساحله تښتې اوهغه مسافر چې دسیند په غاړه تیریږي له وحشته ریږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقیقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهیخور مرغه په شان دخپل زړه دوینو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان میلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا امیدۍ نه حکایت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بیا هم له زړونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تیره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او یوه ځلانده حلقه تشکیلوي مګرپه څوکه کښې یې همیشه دوینو څاڅکي لیده شي.

"الفرد دوموسه "

غم اوخوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو یې له مخه لرې شوی دی.

هغه چینه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالۍ ترینه راخوټیږي په حقیقت کښې ستاسوله اوښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکارې ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالۍ لپاره ډیر ځای پیداکیږي.

ایاستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلا ل په داش کښې په اورباندې نه و ایښی؟

آیا دغه د دروی شپیلۍ چې په اوازیې ستاسې روح خوشحالیږي په تیره تیغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وینئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څیز چې تاسو یې غمجن کړي یاست تاسې خوشحا له کړي.

کله چې ستاسو په زړه کښې غم پیداشي که پخپل زړه کښې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوښکې تویوئ چې تاسې یې خوشحاله کړي یاست.

ځینې خوشحالي لویه ګڼي او غم وړوکې، ځینې غم لوی ګڼي او خوشحالئ ته په کمه سترګه ګوري، زه وایم دواړه یوله بله بیل نه دي او دواړه یو ځای راځي کله یوله تاسوسره مخامخ کښیني هغه بل ستاسو په بستر کښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهین دغم او خوشحالۍ تر مینځ واقع یاست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي یاست.

کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم یا خوشحالۍ پله درنیږي او سپکیږي.

" خلیل جبران"

پارلمان

پار لمان ددولت زړه دی او د حکومت مثا ل لري چې په ټولو غړو يې فرمان چليږي.

که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه ليونيان او احمقان چې ژوندي دي. مګر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختميږي.

" روسو"

ژوند

دامه وايه چې ژوند يو دايمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي.

داهم مه وايه چې ژوند تل ترتله مصيبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعيفو خلکو خبره ده.

لکه چې د ونو شنې څانګې په پسرلي کښې له خوشحالۍ زيږدي خانده!

لکه چې دسيند موجونه په لويو ګټولکيږي او فرياد کوي ژاړه!

د جهان ټو ل خوندونه وځکه اوټو ل دردونه وزغمه بياووايه هرڅه چې دي ډير دي مګرله خوب او خيا ل سره شباهت لري.

" پادياماتوپولس"

قوت اوجرئت

دسيند په اوبوکښې مخ پورته تګ قوت اوجرئت غواړي او داوبو له جريان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي.

" اسما يلز"

تاريخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پيداکړي دي او دټولو خالق دی.

هرچيرته چې هغه شته هرڅه شته او هيڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته.

زه له دومره کوچنيتوب سره چې هيڅ نه يم هرڅه يمه.

ځکه چې د ځمکې، دستورو او د شمسي کا ل اولاديم.

زه له هغې خاورې پيدايم چې دقيصر لاس، دافلاطون ماغزه، دمسيح زړه او د شکسپير نبوغ يې په ذراتو کښې ګډ دی.

" امرسن"

لوړه پايه

په دغه جهان کښې د هرچا د لوړيدو لپاره يوه پله او پايه په کار ده چې هغه درد او الم دی.

" اناتول فرانس"

بدبختي

بدبختي ده چې عقل اوپوهه تربيه کوي.

" هوګو"

عقل

که غواړې چې دعقل په زيان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پيشرفت اصل او اساس دی.

څومره چې عقل زياتيږي هغومره اراده ضعيفه کيږي.

که انسان په هرڅه پوه شې يقين وکړه چې بيا به هيڅ نه غواړې او هيڅ ارزو به ورسره نه وي يعنې اراده به نه لري.

عمل له ارادې څخه پيداکيږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه يوځای کيږي چې دحکيمانو او فيلسوفانو په برخه رسيدلي دي يعنې تردد اوتامل.

زه ډيرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم.

ناپليون، سزار او ددوئ امثا ل هغه کسان نه وو چې ډيرفکر کوي ځکه يې هغه څه وکړی شو چې زړه يې غوښتل.

" اناتول فرانس"

ترقي او تکامل

زه په دې عقيده يم چې د بشرتکامل به ډير ځنډ انجام مومي.

ددنيا سير ډير بطي دی د بشر نبوغ په تقليد کښې دی دابتکار خونده يې نشته.

لکه چې په فزيک کښې دثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسی کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ د لچسپي له زاړه جهان سره ټينګوي.

ګويتي هم ويلي دي چې خلق لا داصلي ګناه د اتمی برخي په اختراع نه دي بريالي شوي.

" اناتول فرانس"

دژوند ضروري شرط

ناپوهي يوازې دنيکبختی لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.

که موږ په هر څه پوه شو يوساعت هم دژوند تحمل نشو کولی.

هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي يا ژوند راته د تحمل وړښيي له دروغو څخه زيږي او په مو هوماتو باندې تغذيه کيږي.

" اناتول فرانس"

علم او اخلاق

له علم څخه دیوې اخلاقي نتیجې امید لر ل ډیره لویه اشتباه ده.

درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلقت او پیداکیدو مرکز دی. او نن موږ پوهیږي چې د لمریو ه منجمده ټوټه ده.

اوس پوهیږو چې دستورو په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.

په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد اوغبار یوې ذرې غوندي یو تل دجوړولو او ورانو لوپه حا ل کښې دی.

موږ ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیداکیږي او ځینې له مینځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږپه اخلاقو کښې څه تغییر رانووست.

ایا نن مینډې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟

یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس دښکلاپه احساس کښې له پخوا نه څه زیادت یانقصان راغلی دی؟

ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق لیدل کیږي؟

ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حا ل کښې څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.

غم اوعشق دغیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي.

غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري.

هغه ښیګڼې چې په ځان کښې وینو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظرکښې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده.

زموږ ترحم، شجاعت شهامت، او نورټو ل فضایل اوملکات دهمدغه شي مرهون دي.

اخلاق طبیعتاًپه احساساتو باندې تکیه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکراو احساسات

تاسې وایاست چې دټولو مصبیتونو اوبد بختیو علت زموږ فکردی، که غواړئ چې دفکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او عظمت کښې یې ډیره مبالغه وکړئ مګرپه دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو اوغرایزو باندې ډیرلږ تسلط لري.

هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډیرزیات راغلي دي هغوئ هم د نوروپه شان متکبر شهواني اوبخیلان دي.

چیرته چې تمدن ډیر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډیرلږدي چې په فلسفي اصولو اجرا کیږي.

موږ دغرایزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعیت او ذلیل یو چې زه هیڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قایلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" اناتول فرانس "

تمسخراو ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډیرفکر کوم هغو مره راسره داعقیده ټینګیږي چې باید د بنیادم داعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادوه ښه مشاوران یوپخپله خندا ژوند زموږپه نظرکښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.

هغه تمسخرچې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق اوښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډیرملایم او نیکو کاردی.

د ده په خندا قهر سړيږي او مورته دابښيي چې بايد د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو.
که دا حس له موږ سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرګوره نفرت پيداکيږي.
" اناتول فرانس "

دخلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چاروکښې ډيرو لويو تغير اتوته انتظار لري.
دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيب ويلو له روح نه يې نشات کړی دی.
زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغيرکوي مګر داتغيير محسوس نه دی.
د دنيا هره ترقي ډيره ځنډنۍ او منظمه ده.
نا ځاپي اوسريع تغيرات هيڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټول اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي.
دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.
زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو ا حوالو ته ويل کيږي چې وروسته تردې به موجودشي.
دا تسلسل ترډير ه وخته ديوه حا ل ثبات ساتي اوپه ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي.
دا خبره رښتيا ده چې دغه حا ل نه هغه ارواکانې خوشالوي چې دنورو شيانو ډيره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونوکښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ بايد تن ورته کښيږدو.
موږ بايد پخپل زړه کښې يو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آني او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارونه لرو.
" انا تول فرانس "

خطرناك

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيې نه مخالفه وي.
هغه چې زموږ خويونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو.
څوک چې زموږپه اشتبا هاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلوميږي او دا فکر نه کوو چې هغوئ به په نورو شبهاتو مبتلا وي.
" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ او شا

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او شا لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په شا کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه(بافت) له مخ نه په شا کښې ښه ليدل کيږي.
" شوپنهاور"

ليونتوب او حماقت

زه باورلرم چې بشر په هر وخت اوپه هر ځای کښې د خپل مصرف لپاره دجنون او حماقت کافي ذخيره لري.
دا سرمايه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده.
کله چې ګورم چې يوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دينه چې په دغه کار خوشحاله شم دبلې اشتباه په باب کښې فکر کوم چې دزړې اشتباه ځای نيسي.
زه په ډير تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډيره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاړه خرافات له نورونه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صيقل شوي دي او ضرر يې کم شوی دی.
" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمينان اوباور لري خلک د هغه ملګري کيږي. په ځان باور يو داسې صفت دی چې د هرچاخوښيږي.
خلک له قطعي اويقيني مطالبو سره مينه لري نه له دلايلو سره. دليل اوبرهان د وګړو انديښنه او پريشاني زياتوي.
اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهيږي.
خلکو ته بايد څنګه او څه راز و نه وايو بلکه هو يا نه ورته ووايو اوبس.
" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هرعصر کښې شته.
هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظرکښې لورمعلوميږي او نمانځه يې کوو.
که څوک موږ ته زموږ د بتانو عيب ښکاره کړي خو ابدي کيږو.
خلک په مشکله ديته حاضريږي چې دخپلو عقايدو په منشا اومنبع کښې لږ غونډې ايراد قبو ل کړي.
که چا پخپلو اصولو او معتقداتوکښې غوراو فکرکولی هيڅکله به نه وو معتقد شوي.
" انا تول فرانس "

ځان وپيژنه

دا خبره چې ځان وپيژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هيڅکله نه ځان وپيژنو او نه نور.
ټو ل مشکلات په همدغه ځای کښې دي اوپه همدغې موضوع پورې ارتباط لري.
ددنيا جوړو ل دومره ګران کارنه دی لکه پيژندل يې چې ګران کاردی.
ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنيا جوړه کړی شي مګر دا تو فيق به هيڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.
دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډيره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کښې په کار ولويږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کيږي د اشياؤ لږ غونډې حقيقت پيژندل او ترينه خوند اخستل دي.
" انا تول فرانس "

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له ځان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مور سره دا عقیده موجوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پیژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي.
له دینه غافل یو چې زمور شخصیت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څو ځله یو راز اوبل راز کیږي.
زه چې اوس له اتیا کالونه اوښتی یم له هغه شل کلن، (موریس میترلینګ) سره هیڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هیڅ نه پیژنم.
همدارنګه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه یم چې یوه شیبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.
ما ته اوس هغه پردی اوبیګانه معلومیږي.
هرکله چې په دې نړۍ کښې زمور شخصیت بدلیږي نو بیاولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به یې له ځان سره وړو.
" مترلینګ"

بقاء

پسونه دطبیعت دسختیو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به یې نسل ورک ؤ. مګر اوس چې دغه حیوان په دنیاکښې ژوندی پاته دی څه سعادت یې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره یې ساتلی دی.
هرحیوان او هر یوبوټی چې دلته وینئ، سرنوشت یې همدغه دی. کانې او معدنیات هم دغه رازدي مګر زمور عمر دومره نه دی چې د دوئ تغیر ووینو او په بدبختۍ یې پوه شو.
" مترلینګ"

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه ځای کښې ګډ ژوند کوي په یو ه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډیر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسیږي.
مور نه پوهیږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟
ښایي چې دوئ به د ځینو ځناورو او بلاګانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب ګرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.
" مترلینګ"

هغه چې دنیاته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کیږي او په دې باب کښې تاسې ډیرافراط کوئ.
ستاسو ښځې ډیرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلیږي. هغه نطفې چې ضایع کیږي او څه ترینه نه جوړیږي ستاسو دخوابدۍ اوخپګان موجب نه ګرځي.
تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پیړۍ یا نیمه پیړۍ کښې له دې جهانه ځي او هیڅ ترینه نه جوړیږي دانسانیت توان په کښې شته او بالقوه انسانان ورته ویلی شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پیداکیږي چې مور غوندې انسانان شي. لکه چې مور ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.
آیادغه بالقوه انسانان د فکري ا ومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟

او س چې دوئ مړه شو او موږ غونډې نشو آیا د دنیا په اوضاعو کښې څه تغیر راغی؟ ایا ددوئ ځای تش پاته شو او هغه کارچې باید دوئ سرته رسولی وای سرته ونه رسیده؟

" مترلینګ"

څنګه به یو؟

موږ غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپیژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موریس)) یم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟

آیاته به داغواړې چې دغه اوسنۍ شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.

موږ ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصیتویني؟ هغه به دغه موریس وي چې اوس له اتیا کالو نه اوښتی دی که هغه شل کلن موریس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.

په رښتیا چې موږ تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کیږو، سپین ږیري به یو که ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلینګ"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.

هیڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکرله حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلینګ"

که طبابت ترقي وکړي

ښایي چې یوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبیبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شیان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بد ل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کیږي چې دتیر ژوند پوهه او معلومات،کینه اومینه یانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصیت هم دروميي چې له دغې حافظې سره ټینګ تعلق لري.

په دغه صورت کښې بیا څوک خپل ځان نشي پیژندلی او په دې نه پو هیږي چې زه څوک یم؟ یعنې دده او دیوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مګر څیره او تنه به یې په کو څو اوبازاروکښې حرکت کوي.

دازیان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسیږي دمړګ او مړینې له زیانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانی سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پریوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په یوه بل نا اشناسړي پورې ربط پیداکوي.

" مترلینګ"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کښې څه وواياست؟

آیا داسې ژوند به وغواړئ چې تل ترتله وي او هیڅ زړښت او هیڅ راز بدبختي هیڅ تغیر په کښې نه وی.

دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کانې حا ل ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي اوهيڅ تغير اوتحول په کښې نه راځي.
زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمرپه حقيقت پوه شئ . هيڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ.
جاويداني سعادت هم د جاويداني عمرپه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.
" مترلينک"

پوه اوناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهيږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدليږي چې دی پرې پوه شوی دی. دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کښې ځای لري.
که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!
" مترلينک"

ليونی

ماته وايي ته هم ليونی شوی يې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخرعمر کښې ليونيان کيږي او چټيات وايي.
ښايي چې زه ليونتوب قبو ل کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هوښياری ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګرتاسو چې هوښياران ياست فکر وکړئ چې څه وايئ؟
" مترلينک"

مرګ

که مرګ په دنيا کښې نه وای هيڅابه دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ايښی همدغه دمرګ ويره دده چې موږ ژوند کوو او د دغه دار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پيټی په اوږو ړو.
" مترلينک"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی د ی؟
زه تاسو ته څواب نشم ويلی.مګرله تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم يا ماده وپيژنو دروح په پيژندلو به هم بريالي شو مګر اوس چې يو هم نه پيژنو بايدپه دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.
" مترلينک"

افلاطون

که د يونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدرته حيران کړي؟
په اخلاقي، اجتماعي اوسياسي لحاظ که موږ مريتوب لغوه کړی دی خو څو دوله بل راز غلامي پيداشويده چې هغه ځای يې ډک کړيدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته يې وړاندی کړو.
زموږ سياسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نويتوب نه لري.

په فزيک، شيمی، ژوند پيژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفيات شوي دي په اول کښې به دی په تعجب کښې واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډير موشګاف او ځير کيدونکی دی ډير ژر به پوه شي چې زمونږ کشفياتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پيداکړې او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.
څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راګرځولی شي هغه بې سيمه موجونه دي چې په يوه شيبه کښې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پيدا کړي چې په مبهم ډول يې پخپلو کتابونوکښې ورته اشاره کړيده.
په هر حال کوم دتوجه وړشی چې په دوه زره کالوکښې مونږ کشف کړيدی همدغه دی چې دعلت په ادراک يې لا نه يو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلينګ"

زمونږپوهه

مونږ د فولادو په يوه تړلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له يوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از رانوزي. مونږله همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهيږو.

" مترلينګ"

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زيان او ضررلري ډيرې ژر خپريږي ښې او حسا يې خبرې چې فايده په کښې وي ژرنه خپريږي.
هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې اوخپرونکې ناروغي له يوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.
ښې خبرې لکه صحت او روغتيا له يوه نه بل ته نه درومي.

" مترلينګ"

انساني سلوک

انسان بايد هغه مينه چې له نورو سره يې کوي له ډير لوړ ځايه واخلي اوپه ډير لوړ همت له نوروسره وچليږي.
ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته دعشق په نظرو ګوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سيوری په چا باندې وغورځوي.
تر څو چې دعدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي.
ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښايې چې د هغه دلجويي ا و دلداري وکړي.

" مترلينګ"

انساني کمال

هغه لوی کما ل چې دتحو ل او تکامل په لاره کښې د ژونديو شيانو په برخه رسيدلی دی قلبي عواطف دي چې په انسان کښې ليد ه شي. که څوک غواړي چې له حيواناتو نه لري وي بايد دغه عوطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کښې وروزي.

" داروين"

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشرکښې ژورفکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کارنه دی، دعواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ اومشقت دی چې دانسان په فکر کښې ژوروالی پیداکوي او ښایي چې د همدې له امله په دنیاکښې غمونه او رنځونه ډیر شوي وي.
" هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کیږي.
" شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کورکښې قدر او عزت لري.
" ګوته"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفوه شي مګر که د خبط مرتکب شي نو دعفوې ورنه دی.
" بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولیږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټول د همیشه لپاره نه غولیږي.
" ابراهام لینکلن"

فکرپه شعر کښې

فکر باید په شعر کښې داسې پټ وي لکه غذایي خاصیت چې په میوه کښې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کښې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترینه غذایې ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذاپه لذت کښې پټه ده
" پل والري"

بدبختي اوشعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامي په وخت کښې شعرته مخه کوي او څه چې دوئ له رنځ اوغم نه زده کړي وي په اشعارو کښې یې نوروته وړاندې کوي.
" شللی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډیر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې دعشق او سوزو ګداز لایق دی.
چا چې دعالم او ضاع او د انسان زړه دعشق په دوه مخیزه هنداره کښې نه دی لیدلی هغه هیڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هیڅ نه دی پوه شوی.

" هوګو"

پوهه او عشق

پوهه دعقل په غیږ کښې پرورش نه مومي بلکه دعشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نیالګۍ باید دعشق په ګلدان کښې وکرل شي او د احساساتو په او بو ابیاری شي.

" مترلینګ"

ښوونځی

دعلم او پوهې هرښوونځی چې پرانیستل کیږي دزندان دروازه تړل کیږي.

" هوګو"

دفکر پانګه

دفکراو پو هې ټوله پانګه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.

" مترلینګ"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هیرولو نه په دماغ کښې پاته کیږي.

" ادواردهریو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګرعلما تل په خطا کښې وي.

" اناتول فرانس "

ځان ښودل

یا ځان هغسې وښیه چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!

((بایزید بسطامی))

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرګندشي ډيرکسان به پخپلو ښو کارو نو خړ اوخجل شي.

« ريواردل»

تاج اوقلم

تر څوچه دادب قلم زما په لاس کښې دی هيڅکله به ونه وايم چې ولې مې شاهي تاج په سربانديې نشته.

" ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. موږ بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي دوطن اوملت تاريخ ته زيان رسوي.

" پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هرګوره دوهمه خبره غوره کړم

" جفرسن"

دځان سعادت

که يوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورونه زيات مسعود شو او دا کار ډيرمشکل دی ځکه چې نور هغو مره مسعود نه دي لکه چې موږ يې تصور کوو.

" نتسکوی"

ځان مسعود ګڼل

يوازې داکافي نه دی چې دسعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهيدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان يو.

" مترلينګ"

اجبار او اختيار

څومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړيږي هغومره اجبار کميږي او اختيار زياتيږي. همدغه سبب دی چې د کانې مجبوريت له بوټي اونيالګی نه زيات دی او حيوانات له نباتاتو نه هم زيات اختيار لري. انسان بياله حيوان څخه هم پورته دی او ډير اختيار لري.

"بوترو"

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته ګوري. هغه څه چې زړه يې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پيداکولای. يعنې زړه په سرباندې حکومت کوي او سر په زړه حاکميت نه لري.

" شوپنهاور"

کينه او مينه

کينه اومينه د نفسي احوالو او کيفياتو له اختلافه پيداکيږي اوپه عقل پورې څه اړه نه لري.

" شوپنهاور"

احتمالي مصيبت

هرڅه پخوا له وخته په نظرکښې نيول او لرې کتل ښه کاردی مګر دسباورځې په احتمالي مصيبت نن غمجن کيدل ښه کارنه دی. له دينه چې په هواکښې ځانته زندان جوړوو ولې يوښه قصرنه جوړوو.

لياقت لرل

لياقت لرل او کوم ځای ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.
حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستی خوی ورک کړې.

« نيچې»

لوی خلک

لوی خلک لکه سيندونه خپل هدف ته بې لارې دروممي او ددوئ شهامت همدغه دی چې له ګړانو اوپرپيچه لارو څخه نه ډاريږي.

" نيچې"

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کیږي او ټینګیږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.
" نیچې"

د جنګ اساس

دغلیم غولو ل دجنګ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده دګیدړ پوټکی دی.
" نیچې"

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډیر احتیاط زیاتوه یعنې په هرکیلو محبت چې له نورو سره یې لرې یوګرام نفرت له ځان سره زیات کړه.
" نیچې"

شهرت اوشرافت

که په افتخار اوشهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!
" نیچه "

هدیه قبلول

زه د هغه چاله خوشبختۍ نه خبرنه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې قبلولونه غلابنه ده.
" نیچه "

هیرول

هرڅه هیرکړه هر څه هیرکړه هیرو ل ډیرلوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژرشه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هیرولو هنر ډیرلوی هنر دی.
" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډو ل له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کښې ځان محدود کو ل او له ځا نه څه کمو ل دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.

په حقیقت کښې بشپړه اوکامله خود خواهي په پوره غیر خواهي کښې پټه ده او اخلاق هیڅکله انفرادي کیدلی نشي.
" ژان ماری کویو"

مکررات

په دغو ګڼو لیکنو کښې چې علم او پوهه ډیره زیاته نښیي څه وینئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غیر له مکرراتونه نور څه وینئ؟
ایا دا ټولې خبرې چې په یوقسم موضوعاتوکښې اورئ بې دسبک او انشا له تنوع او بې دشواهدو او مثالونو له رنګینۍ یا د چاپ له ښکلیتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقیقي تاثیر، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پیرایو کښې بیا بیا ویل کیږي او له یوې مخه په بل مخ اوري.
نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوږه پټه ده او په دغه روږه کښې دمړښت احساس کیږي.
" بیکن "

نیکي

په سترګوکښې دلیدلو قوه یوازې نه ده کافي.
که زموږ سترګې بینا هم وي او په اشیاوکښې رنګونه هم موجود وي بیاهم رڼا ته محتاج یو او په تورتم کښې څه نشو لیدلی.
همدغه رڼا ده چې دلیدلو قوه له اشیاوو سره مربو طوي او ددې باعث ګرځي چې موږ څه ووینو.
لمرپخپله دلیدو قوه نه ده دلیدو وسیله ده دهمدغې وسیلې له برکته موږ د بینایي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نیکۍ ثمره ده او نیکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په لیدلي جهان کې یې دبینا یې قوت له لیدلو شیانوسره لري د ادراک په جهان کې بې دفهم قوه هم له هغو شیانو سره لري چې دپوهیدلو وردي.
څنګه چې په تیاره کې څه نه لیدل کیږي او سترګې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه ویني چې دحقیقت رڼا پرې نه وي پریوتې.
څه شي چې د معرفت ورشیان په حقیقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهیدو استعداد ورکوي دنیکۍ تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر یې ګڼي نو لویه اشتباه کوي. همدارنګه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقیقت دنیکۍ نظیر وګڼي. مګر که عین نیکي یې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنیکۍ مقام له دینه ډیرپورته دی.
لمر لیدل شوو شیانو ته یوازې دلیدل کیدو قابلیت نه بخښي بلکه په پیدایښت او نشو و نماکې یې هم تاثیر لري او غذا ورکوي.
همدغه شان دپوهیدلو ورشیان له نیکۍ نه یوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهیدلو وړ وګرځي بلکه په ماهیت اوپیدایښت کې یې هم د خل لري.
" افلاطون "

دطبیعت قوانین

دطبیعت قوانین واجب او ضروري نه دي. د جهان اصل او اساس تغیر او حرکت دی هرکله چې دغه تغیر مکررشي نوعادت وګرځي او دقانون نوم پیداکړي.
دیوه خوړ او به په اول کښې یوه معینه مجرانلري او د خپل جریان په وسیله ځانته لاره اومجرا پیداکوي وروسته بیادغه مجرا داوبو دسیر او حرکت قاعده اوقانون بلل کیږي. ډیرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او یوه بله مجرا ورته پیداشي. په همدغه لحاظ دطبیعت چارې دیوه معین اوضروري قانون تابع نشو ګڼلی.
" بونرو"

انساني تکليف

ښه نيت او نيکه اراده د خير اونيکۍ مبدا ده.

نيکه اراده اوښه نيت دادی چې انسان خپل تکليف وپيژني او پيروي يې وکړي.

تکليف باید خاص دتکليف لپاره په ځای کړشي يعنې دګټې اوزيان لحاظ په کښې نه وي.

تکليف هغه عمل دی چې د يوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.

هغه څوک چې يوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار يې له قانون سره موافق وي يو راز نه دي.

ددوهم سړي عمل ته مشروع ويلی شو مګر خير او اخلاقي عمل ورته نشوويلي. ددې لپاره چې ديوه سړي کارا خلاقي ارزښت پيداکړي يوازې دا کافي نه ده چې عمل يې له تکليف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکليف لپاره وي.

ډېرامکان لري چې يوکارښه وي مګر اخلاقي نه وي لکه ديوه سوداګر صداقت او راستي چې دتجارتي منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تکليف لپاره.

د ځان ساتنه له تکليف سره موافق کاردی مګر ددې لامله چې طبيعت ورته ميلان لري اخلاقي عمل ورته نشوويلی.

هغه څوک چې ډېر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مګر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه سړی له خلقو نه جفا وويني زړه به يې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مګرکه څوک له خلکونه جفاګانې ويني او دتکليف په ځای کولو لپاره احسان کوي هغه يواخلاقي عمل اجراکوي.

" کانت "

ژوند

ژوند زما په نظرکښې غوښتل دي او هره غوښتنه له يوه احتياج يا محروميت څخه پيداکيږي يعنې له غم او درد څخه.

که ديوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پيداکيږي چې له رنځ اوغم نه لوی مصيبت دی.

دانسان ژوند هميشه دغم او کسالت ترمينځ واقع دی.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نزدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پيداکوو.

دا دوه آفتونه يو دبل ضد دي که انسان له يوه څخه خلاص شي د بل په منګولوکښې لويږي.

څنګه چې غم او رنځ له احتياج او محروميت څخه پيداکيږي کسالت له راحت او رفاهيت څخه پيداکيږي.

هر چيرته خواران اوغريبان له احتياج او محروميت سره په جګړه اخته دي او بډايان له کسالت سره په مجادله کښې دي.

همدغه کسالت دی چې دعيش او راحت خاوندان يې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغو ل کړي او مجبورکړي دي يايې ددوی مخه تزييناتو او تجمل ته ګرځولې ده.

دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتياج او محروميت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولويږي. نوکله چې احتياج اومحروميت له مينځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله يو مونډ پيټی شي او انسان مجبور کاندې چې بيهوده يې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

((کرلوس)) دبډايانو بدبختي داسې بيانوی:

((يو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښايسته ماڼۍ پريږدي اوپه تفريح پسې يوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډېره بيړه له خپلې ښځې او اولادونو څخه چيرته لرې درومي مګرمقصد ته نه رسيږي او بيرته له هماغه دښمن يعنې کسالت سره بياکورته راځي او چاره ترينه ورکه وي)).

" شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل دملامتی خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

حکمت اوسعادت

ارسطووایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردنه لږکړي نه دا چې په ډیرو لذتونو پسې هڅه وکړي.

زه هم دحکمت ډیره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه داچې په لذت پسې منډه واخلي.

یعني سعادت په هغه ګریز (تیښته) کښې دی نه په دغه شتاب (هڅه) کښې. هغه کسان ډیر غولیدلي دي چې ارزوګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی.

هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغومره سعادت ته نژدی وي.که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځورغاړي بډایی څخه ډیر نیکبخته دی.

سقراط وايي: ډیرکسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډیرښه لباس په غاړه کښې شته نه په لوړو ماڼیو اوښو قصرونو کښې استوګنه لري مګرسره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیروایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خندا یوه وړه منظره ووینې خوله یې له خندا نه نه راټولیږي.

ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خندا نندارې یې نشي خندولی.

دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ دژوند اوسعادت اساس ګڼل کیږي.

موږ باید دسعادت تومنه په ځان کښې ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.

په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډیرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دي.

هغه څوک چې په باطن کښې غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.

د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې اوپه ځنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړی شي.

لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډیره توجه لري یعنې همدغه سعادت ګڼي.

ارسطووایي: سعادت په فراغت او ازادۍ کښې دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت سترنعمت ګڼلی دی.

څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتیږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمیږي.

هغه بیا خپل سعادت د دنیاپه نعمتونوکښې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خونداخلي او حقیقي سعادت ته رسیږي.

" شوپنهاو"

انشا

د هرلیکوونکي انشا د هغه دفکر آیینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقیقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دیته مه ګورئ چې ده څه موضوع کښې فکر کړی دی یا دده دفکر محصو ل څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پیژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه رازفکر کړی دی او دفکر کولو طرزیې څنګه دی؟

د هرلیکونکي انشأ لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مګر داصورتونه که هر څومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

" شوپنهاور"

مطالعه اوتفکر

څنګه چې ډیره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډیر لیکل اوډیر لوستل هم د حقایقو دمعرفت مخه نسي.

ددنیا ډیره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه یې لري.

همدغه راز ډیره زیاته پوهه چې په ذهن اودماغ کښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کښې یې ډیرغوراو دقت نه وي شوی.

په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهیدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کښې مطالعه ولري.

څنګه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته یې هم لري. مطالعه اوتفکر د انسان په ذهن کښې دوه متضاد تاثیرونه لری چې که یو زیات شي هغه بل کمیږي.

مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیرلاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.

آزاد تفکر یعنی د هغه طبعي سیر اوحرکت تعقیب چې محیط اوضروري مسایل یې دانسان په ذهن کښې پیداکوي دمطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کښې موجودنه وي بلکه دفکرکولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډیره زیاته مطالعه دشخصي فکر د پرورش مخه نیسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډیرکتابونه یې لوستي دي مګر نوابغ او دفکر خاوندان چې دانساني مدنیت لارښودونکي دي او د بشریت قافله دترقۍ خواته بیايي هغه کسان دي چې دجهان په کتاب کښې یې غور کړیدی او دنورو په خبرو کښې یې خپل فکر نه دی بایللی.

" شوپنهاور

خوی او خصلت

دانسان خوی هیڅکله تغییر نه کوي. هو سړی په زلمیتوب او زړښت کښې هماغه دی چې په کوچنیتوب کښې و.

دده ډیر لوی هنردادی چې کله کله فریبنده (غولوونکی) صورت اختیاروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوړوي.

که غواړئ چې دغه حقیقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملګري په حرکاتو او رفتار کښې ښه دقت وکړئ چې ډیر کلونه ترینه بیل شوي یاست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خوی او خصلت هیڅ تغیر نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.

ځینی کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګرپه باطن کښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغییر نه قبلوي. همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برګي ووینې په هغه باندې بیا اعتماد نه کوي.

که څوک د چاپه نظر یو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظریه نه بدلوي.

دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه یې دلوړوالي معیاردی. که څوک دفطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسایلو نه لویيږي.

" شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په یوه ښه اساس او په حقیقي اصولو ولاړدی مګرکله چې دژوندانه یو څه مراحل طی کړي نو بیا پوه شي چې بشري مناسبات بې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.

هر څوک چې ډیر ما ل لري او دلوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی،مګرپه دوستۍ کښې یې څه ګټه نشته څوک ورسره مینه نه لري.
هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کښې نه وي دلته ډیره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.
"شوپنهاور"

بدي اوضرر

څومره چې لوړ اوعالي مبادي په یوه بد سړي کښې فاسد شویدی په ځناوروکښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کښې لږه ده چې دابتکار مبداپه کښې نشته ذکا چې دابتکار مبداده، بدي زیاتوي اوضرر یې ډیروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې د یوه جماد ضررله حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډیربددی.
" ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت اومقام په جامعه کښې لوړوي ډیره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.
دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دنادانۍ تائیددی. څنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو دکینې او نفرت موجب ګرځي.
پو هان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي.
" شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د ځیرۍ ونه په ډیروخت کښې وده کوي او غځیږي دوام او پایښت یې هم ډیروي.
هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوټۍ ژرپیداکیږي او ژر لوئیږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډیر ژرله مینځه ځي.
د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټو ل انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کښې وي.
" شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعنې دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی.
قهر او غضب دعقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثا ل لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امرته تراخره غوږ کښینږدي او په کار پسې وځغلي مګر شهوت دعقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولذت په لورې هڅه کوي او امرته هیڅ نه ګوري.
دغضب خاوند مکارنه دی اوغضب هم مکرجن نه دی.

مکرله شهوت سره تړلی دی او دشهوت کاردی.
همدغه سبب دی چې دغضب په ډیروالي کښې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډیروالي کښې شته.
" ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امرنه دی بلکه یوه ډیره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.
ځینې وایي چې دوستي یوډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره اوکوتره له کوترې سره الوزي.
ځینې نورپه دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هیڅکله نشي دوستان کیدلی.
څوک چې دفطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپییدس) هغه وایې:
د وچې ځمکې باران خوښ دی اوباراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوروي.
هرا کلیتس په دې فکردی چې ضدیت دنزدې کیدو موجب دی او ډیرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدادي.
دا خبرې به پریږدو او دابه ووایو چې ددوستۍ موضوع څه شی دی؟
خیرکه لذت که منفعت؟
هغه کسان حقیقې دوستان نه دي چې دمنفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او دګټې امید موجود وي.
دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقې دوستۍ نه خبرنه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی‌او ژر ژر بد لیږي.
په دې دواړو دوستیو کښې دوست بالذات مقصو دنه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.
پوره او حقیقې دوستي هغه ده چې دښو خلکو ترمینځ پیداکیږي اوپه ښه والي بناده.
هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.
دا دوستي په خیراو فضلیت بناده او پایه یې ډیره ټینګه ده.
دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.
په دوستۍ کښې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.
په دوستۍ کښې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.
دوستۍ دمساوات په اساس ټینګیږي چې هر یود بل حق اداکړي او هریو د بل محب وي.
ډیرخلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هیچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.
متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ ترلږ خپل دوست ته داښیي چې زه په تادومره نه یم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.
دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بیرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراکونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خواده او بیرته انعکاس نه کوي.
په دوستۍ کښې مقابله بالمثل په کارده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هیڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثروي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو ترمینځ دوستي نه پیداکیږي.
حقیقي دوستي هماغه ده چې دنیکانو اوښو خلکو په پاکو زړونو کښې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.
" ارسطو"

ښکلا

ښکلا يوه منطقي قضيه ده چې صغرى يې سترګې دي او کبرى يې زړه دى نتيجه يې عشق دى.

"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظريه داده چې وحشي انسان په هيڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرايزو تابع وي او هر کله د خپل ميل او خواهش رضا غواړي.

انسان پېژندونکي پوهان دانظريه نه مني او وايي.

وحشي هغه دى چې د ادابو او رسومو ډير پابندوي او په ناسته ولاړه تګ او راتګ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو اومقرراتو پيروي کوي، يعنې وحشي انسان هغه مريى دى چې پخپل رفتار او کردار کښې د يوې طايفې د عاداتو دلاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دى.

" جان ديويي"

«پای»